

zemřelém jejím manželci dle § 758 obč. zák. svršky, jež prý náležely do společné domácnosti manželů. Pozůstalostní soud žadateli pokud se týče pozůstalosti po manželce některé ze svršků přiznal, jsa toho názoru, že nárok na přednostní odkaz není právem čistě osobním, jež by smrtí manželky zanikalo, nýbrž že dlužno naň použití všech ustanovení o odkazech a že tedy nabývá ho oprávněný dnem nápadu, po němž možno ho zciziti po případě poděditi. Rekursní soud návrh zamítl, vycházeje z opačného názoru, že tu jde o právo ryze osobní, jež úmrtím manželky zaniklo.

Nejvyšší soud poukázal žadatele na pořad práva.

Důvody:

Dovolacímu rekursu žadatele nelze upřítí oprávněnosti, neboť, jak vychází ze zákonného výrazu »Vorausvermächtnis« v § 758 obč. zák. a z důvodové zprávy bývalé panské sněmovny k § 69 první dílčí novely k obč. zák. str. 103, platí pro nárok na tento odkaz veškerá ustanovení o odkazech obsažená v občanském zákoně a v patentu o mimosporném řízení. V případě, o který se jedná, jest sporným nejen právní důvod, nýbrž i rozsah požadovaného odkazu a strany uplatňují v řízení pozůstalostní okolnosti, jež nelze zjistiti v řízení mimosporném. Pozůstalostní soud dle §§ 688 a 817 obč. zák. a dle §§ 2, čís. 7, 160 a 161 zmíněného patentu není povolán, aby rozhodoval o sporném obligačním nároku stěžovatelově v mimosporném řízení.

Čís. 1037.

Právní poměry z pojišťovacích smluv mezi tuzemcem a cizozemskou pojišťovnou jest posuzovati dle zákonů tuzemských.

Měla-li dle smlouvy mezi tuzemcem a cizozemskou pojišťovnou býti vyplacena pojištěná suma sice v cizině, ale ve měně rakousko-uherské, dlužno zaplatiti ji nyní v Kč.

Ohrožením úhrad, jež zůstaly po převratu v republice Rakouské, nemůže cizozemská pojišťovací společnost vymykati se závazkům vůči tuzemským pojištěncům.

Ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. lze dle okolností případu použiti i na závazky korunové z dřívější doby, splatné v cizině.

Pro otázku, v jaké měně jest výplatiti pojištěnou sumu, jest rozhodnou měna v době skutečné výplaty, nikoliv v době, kdy nastal pojistný případ.

(Rozh. ze dne 3. května 1921, R I 468/21.)

V roce 1909 pojistil se tuzemec u Štuttgartské banky na dožití. Pojistné premie bylo platiti v rakousko-uherských korunách, pojištěný peníz zavázala se banka vyplatiti po smrti pojištěncově proti předložení pojistky u své pokladny ve Štuttgartě a to v korunách rakousko-uherských. Pojištěnec zemřel dne 4. ledna 1919, pozůstalá vdova jeho domáhala se pak vyplacení pojištěné sumy v Kč. Vyjednávání protáhlo se následkem vyhledávání až do dubna 1919. Ježto pojišťovna byla ochotna platiti pouze

v neokolkovaných korunách rakouských, domáhala se oprávněná plnění žalobou, již procesní soud první stolice vyhověl a uvedl v podstatě v důvodech: Jde tu o obchod, jenž byl mezi tuzemcem a cizozemcem uzavřen v cizině, a dlužno proto dle § 37 obč. zák. použití předpisu říšskoněmeckého práva a to obchodního zákona ze dne 10. května 1897, jehož § 361 odpovídá zcela čl. 325 obch. zák. V úvahu přichází tu dále § 224 něm. obč. zák., jenž tu platí vzhledem k ustanovení čl. 2 uv. zák. k něm. obch. zák. a dle něhož jest platiti v měně říšské, leč že by bylo výslovně umluveno placení v cizozemské měně. Příklad takový tu nastal. Pojišťovací smlouvou bylo umluveno placení ve měně, jež byla tehdy měnou pojištěncovou. Rozlukou měnovou nastala změna potud, že měnou pojištěncovou, pokud se týče oprávněného, jest nyní měna československá a proto vyžaduje zásada věrnosti a víry, by bylo plněno ve měně této. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci, ji znovu projednal a rozhodl. Důvody: Dle spisu jest žalovaná cizozemskou pojišťovací společností a potřebovala tudíž dle zákona ze dne 29. listopadu 1865, čís. 127 ř. zák. a ze dne 5. března 1873, čís. 42 ř. zák. svolení správy státní, by připuštěna byla k provozování obchodu v Rakousku. Platí tudíž pro žalovanou mezi jinými také ustanovení IV. a VII. článku zákona ze dne 29. listopadu 1865, čís. 127 ř. zák. Dle toho neposuzuje se tudíž tento spor dle německého práva, nýbrž dle tuzemských zákonů. Ježto žalovaná měla v čase uzavření smlouvy svůj hlavní závod a tudíž také své zastupitelství v tuzemsku ve Vídni, může se také Vídeň s ohledem na ustanovení článku IV. zákona ze dne 29. prosince 1865, čís. 127 ř. zák. považovati za místo, na němž smlouva uzavřena byla. Ze smlouvy pojišťovací samé nelze dle právního názoru soudu odvolacího vzhledem k tomu, že byla smlouva dne 7. ledna 1909, tedy ještě před převratem a v čas, kdy platila ještě stará korunová měna, uzavřena a vzhledem k tomu, že František M. již dne 4. ledna 1919, tudíž před zavedením československé koruny, zemřel, dovozovati, že se má placení státi v Československé měně. Zákonem ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n. bylo okolkování v Československu se nacházejících bankovek korunové měny nařízeno a zákonem ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. byly okolované bankovky prohlášeny za jediné zákonné platidlo a jako Kč označeny. Vnitřní cena, kovová cena koruny, zůstala i na dále tak jako před tím zákonem ze dne 2. srpna 1892, čís. 126 ř. zák. určená kovová cena koruny. Koruna zůstala pro tuzemsko i na dále korunou. Změněna byla během času pouze kursovní hodnota koruny v cizozemsku. Kdežto kurs německorakouské koruny v poměru k československé koruně značně klesl, zůstal hodnotní poměr československé koruny k německoríšské marce téměř nezměněný. Dle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. platí se jen závazky znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny v oblasti Československého státu v Kč. Zažalované pohledávání je však podle smlouvy splatné v Stuttgartu tudíž v cizozemsku. Dle ustanovení § 988 obč. zák. arcí jen pro zápůjčky vydaného však také všeobecně upotřebitelného, jdou zákonné změny valuty bez změny vnitřní hodnoty na účet zapůjčitele, tudíž v tomto případě na účet pojištěného, ježto se při placení premií mlčky předpokládá, že je pojištěný svého času se vším příbytkem zpět obdrží. Nařízení ze dne 10. června 1919, čís. 321 sb. z. a n., jímž bylo

ustanovené, že cizozemské pojišťovací společnosti musí také v tomto státě vykázati premiové rezervy, bylo teprve vydáno, když nárok žalobkyně už vznikl a nemá tu proto žádného významu. Značnou důležitost pro rozhodnutí tohoto sporu však mají dnem 1. ledna 1918 platnosti nabývší donucovací předpisy §§ 39, 40, 41, 42 a 140 zákona ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák. o smlouvě pojišťovací, jež dle § 167 platí také pro pojištění v ten čas již pozustávající. Dle nich byla pojištěná suma po uplynutí jednoho měsíce po oznámení, že pojistný případ nastal, splatnou a nastala splatnost jen tenkrát 14. dne po ukončení vyhledávání, když zjištění dotyčného případu a objemu plnění pojišťovatele neb k zjištění oprávnění k vybrání nutná vyhledávání bez zavinění pojišťovatele do měsíce ukončena býti nemohla. František M. zemřel 4. ledna 1919. Žalobkyně dostala si šem 140 uložené povinnosti, by i případ pojištění do 3 dnů po vzniku oprávnění udala, tím, že úmrtí Františka M-a dopisem ze dne 6. ledna 1919 filiálce banky v Karlových Varech oznámila. Tato dodala oznámení to dopisem ze dne 8. ledna 1919 žalované. Žalovaná tu nesměla vyčkati, až jí žalobkyně sama předloží k vyplacení potřebné doklady, nýbrž bylo to dle donucovacího předpisu §§ 40 a 42 její povinností, by ihned vyžádala od žalobkyně veškeré doklady, jichž k objasnění věci potřebovala, a by vyhledávání to do jednoho měsíce ukončila a žalobkyni pojištěnou sumu do 8. února 1919 vyplatila. Povinnosti té žalovaná nedostála a musí proto dokázati, že se to stalo bez její viny, při čemž případnou vinu banky v Karlových Varech a jejího zmocněnce, filiálky banky v Chebu sama nésti musí. Musí proto dokázati, že žalobkyně byla včas, to jest bez zbytečného prutahu vyzvána, by doklady předložila, že však přes to předložila doklady ty opožděně. Z psaní banky v Karlových Varech na žalovanou sice vysvítá, že úmrtí list a prohlášení ve smyslu § 151 donucovacího zákona žalované teprve dne 2. dubna 1919 zaslány byly; z nich, jakož i z ostatních příloh však nelze seznati, byla-li žalobkyně včas k předložení dokladů těch vyzvána. Stihá-li žalovaná vina na tom, že pojištěná suma teprve po 12. dubnu 1919 vyplacena býti měla, musí dle § 1311 obč. zák. také nésti následky té náhody, že v mezidobí tom v tuzemsku nastala změna měny. Mimo to měl býti na přetřes vzat právní poměr, v němž se žalovaná nalézá k odbočce banky v Karlových Varech, o níž žalobkyně tvrdí, že byla stálým orgánem pro likvidaci pojistek a hlavním výběřčím pro Čechy, aby se přesně posouditi mohlo, měl-li poměr ten také pro rozhodnutí otázky, v které měně pojištěný obnos vyplacen býti má, nějaký význam. Ježto tudíž dle právního náhledu odvolacího soudu pro rozhodnutí důležité skutečnosti na přetřes vzaty nebyly, bylo odvolání vyhověno, rozsudek dle § 496 čís. 3 c. ř. s. zrušen a věc k jednání a rozsouzení postoupena soudu první stolice.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil odvolacímu soudu, by, nehledě k použitému důvodu zrušovacímu, znovu rozhodl o odvolání.

Důvody:

Dovolací soud se přidává k názoru odvolacího soudu, že sporný případ posuzovati jest dle zákona tuzemských, nikoli dle práva německé říše. V tom směru stačí poukázati k ustanovení článků IV. a VII. zákona ze dne 29. listopadu 1865, čís. 127 ř. zák., odvolacím soudem správně po-

užitých. Nelze však souhlasiti s dalším názorem soudu odvolacího, že výsledky provedeného sporného řízení, zejména obsah pojišťovacího listu neposkytují dostatečného podkladu pro řešení otázky, v jaké měně žalovaná má vyplatiti pojištěnou sumu. V tomto případě okolnost, že splništěm žalované pojišťovací společnosti jest Štuttgart, nemá pro zmíněnou otázku rozhodujícího významu, neboť, nehledíc k tomu, že dle článku 336 obch. zák. dlužno měnu splniště jen v p o c h y b n o s t i pokládati za měnu smlouvenou, v první řadě však rozhodují vůle a úmysl stran, jakož i povaha a účel obchodu, — není vůbec sporu o tom, že pojištěná suma v měně splniště (Štuttgart) t. j. v německých markách splatnou není. Jde pouze o to, je-li žalovaná povinna vyplatiti pojištěnou sumu v korunách československých, jak žalobkyně tvrdí, či ve starých neokolkovaných korunových bankovkách rakouských, jak žalovaná nabízí. O tom, že pro nabídku 20.000 korun rakouských není tu žádného podkladu skutkového a právního, netřeba se šířiti. Zbývá pouze otázka, má-li žalobkyně vůči žalované nárok na 20.000 K či jen na 20.000 neokolkovaných korun rakousko-uherských. Dovolací soud pokládá druhou eventualitu za vyloučenou. Vedle čl. 278, 279 obch. zák. a § 914 obč. zák. (§ 105 třetí dílčí novely) nelze při výkladu smluv lpěti na slovném znění, nýbrž sluší vyšetřiti úmysl stran a rozuměti smlouvě tak, jak toho žádá obyčej p o c t i v ě l o o b c h o d u. Hledí-li se k této zásadě, lze duvodně tvrditi, že vůle a úmysl obou stran při uzavírání smlouvy pojišťovací nesly se k tomu, aby pojištěnec po případě majitel pojistky dostal svého času pojištěnou sumu vyplacenu efektivně ve své měně, kterouž byla v době uzavření smlouvy ovšem korunová měna rakousko-uherská. Jinak nebyla by zajisté pojištěná suma stanovena bývala v této měně jakožto měně pojištěncově, nýbrž v měně pojišťovací společnosti, t. j. v německých markách. To plyne však nejen z předpokládané vůle a úmyslu stran, nýbrž i z povahy a účelu smlouvy pojišťovací. Počítalť pojištěnec, jako ve všech podobných případech, s pevně ujednanou pojištěnou sumou, vyjádřenou v určité měně, t. j. v měně rakousko-uherské, a nezávislou na kolísání kursu cizí měny. Žalovaná pak sama uvedla, že od roku 1906 uzavírala vedle pojištění v markách též pojištění korunové, by vyšla v s t ř í c obyvatelům rakousko-uherského mocnářství. Lze však jíti o krok dále a tvrditi, že dle presumované vůle stran a povahy i účelu obchodu měla pojištěná suma v rakousko-uherské měně vyjádřená v případě, že by se měna ta změnila, býti vyplacena v měně nastoupivší na místo měny v pojistce uvedené v poměru zákonně stanoveném. Nelze přece míti za to, že by byla pojišťovatelka jako slušný obchodník předem chovala vážný úmysl, vnutiti pojištěnci v takovémto případě placení v měně neexistující v platidlech z oběhu vzatých, a že by byl pojištěnec ochoten býval, tomu se podrobiti a spokojiti se s tím, by se mu místo pojištěné sumy, pravidelným placením premií zabezpečené, dostalo plnění pro něho bezcenného. Na tom, zda strany uzavírajíce smlouvu pojišťovací skutečně si uvědomily možnost změny dosavadní měny, nesejde; — stačí, že kdyby byly na ni pomýšlely, byla by jejich vůle se nesla směrem výše naznačeným. Ostatně nebyla změna měny při uzavírání smlouvy pojišťovací mimo dosah možnosti tak, že by bylo lze tvrditi, že strany nemohly naprosto na ni pomýšleti. Vždyť nebylo nikterak vyloučeno, že by bylo Rakousko-Uhersko za trvání pojišťovací smlouvy přešlo k jiné měně, ku příkladu k měně frankové a to

reba v poměru 1:1, v kterémžto případě zajisté žádný rozumný člověk nemohl by pochybovat o tom, že, až se dostaví pojištěný případ, pojištěná suma vyplacena bude v této nové měně, tedy penízem 20.000 franků. Ne jinak má se věc, když v Československé republice na území bývalého Rakousko-Uherska se utvořivší nahrazena byla dosavadní společná korunová měna rakousko-uherská československou měnou korunovou, při čemž se počítá jedna koruna československá za jednu korunu rakousko-uherskou. Žalovaná namítá, že, kdyby měla vyplatiti pojištěnou sumu 20.000 K v měně československé, znamenalo by to pro ni, — poněvadž případ nezůstal by ojedinělým — nesmírnou a naprosto nespravedlivou újmu, kdyžť kromě zcela nepatrných úhrad v Československé republice umístěných její korunové hodnoty při rozluce měnové byly uloženy v Rakousku, a záležely v podstatě z konta 800.000 K u anglo-rakouské banky ve Vídni, z hypotek vídeňských, vídeňských městských obligací a rakouských státních papírů, zejména dluhopisů válečné půjčky. Námitka ta byla vznesena teprve v odvolacím spise, ale přes to nelze ji pokládati za nedovolenou novotu, poněvadž měla sloužiti k vyvrácení domněnky soudem první stolice bez jakéhokoliv spisového podkladu vyslovené, že žalovaná nenutí hmotné újmy, ježto prý premie byly placeny u pokladny v Stuttgartě, a tom přepočítány v marky, tak že žalovaná vzhledem k poměru marky k československé koruně nemá žádné ztráty kursové. Než z věcných důvodů nelze k této námitce míti zření, poněvadž nebylo žalované předpisy pojišťovacího regulativu (nařízení ze dne 5. března 1896, čís. 31 ř. zák.), jmenovitě jeho § 30, nikterak zabráněno, použití ke krytí předepsané premiové rezervy jiných hodnot majetkových než výše naznačených, zejména cenných papírů, vkladů, hypotek atd. českých, moravských, slezských a p., — a okolnost, že tak neučinila, jde na její vrub (§ 1311 obč. zák.). Vážnější mohla by se na první podklad zdáti další námitka žalované, že dle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 je n takové závazky znějící na koruny rakousko-uherské, které jsou splatny v oblasti československého státu, platí se v korunách československých v poměru tamže naznačeném, — v tomto případě však jde o závazek splatný mimo oblast Československého státu, na nějž tedy dotčené ustanovení zákona se nevztahuje. Námitka ta byla by oprávněna, kdyby řečený § 6 skutečně zněl tak, jak žalovaná — a s ní odvolací soud — její citují. Než tomu tak není. Zákon nepraví, že jen korunové závazky v Československé republice platí se napříště v korunách československých. Stanoví pouze zásadu pro tyto pravidelné případy, ale tím není vysloveno, že jiné starší korunové závazky, které nejsou splatny v oblasti Československého státu, nejsou dotčeny změnou měny, i když tu jsou okolnosti zvláštní, jako v tomto případě. Nelze souhlasiti s názorem žalované, že při takovémto výkladu bylo by ustanovení § 6 zákona výše naznačeného zbytečným, kdyžť prý vůle stran vždy bude směřovati k tomu, aby staré závazky korunové vůči příslušníkům Československého státu plněny byly v korunách československých, — záležít vždy na okolnostech zvláštního případu. Konečně dlužno ještě připomenouti, že při pojištěních korunových na území bývalého Rakousko-Uherska uzavřených může pro otázku, v jaké měně na místo staré korunové měny nastoupivší pojištěná suma má býti vyplacena, rozhodující býti zásadně pouze měna v době skutečné výplaty pojištěné sumy platící, poněvadž

teprve touto výplatou končí se právní poměr smlouvou mezi stranami založený. Proto musí poukaz žalované k tomu, že v daném případě pojištěný případ nastal ještě před rozlukou měny (4. ledna 1919), a tvrzení, že se tedy může sprostiti svého závazku vyplacením pojištěné sumy v rakousko-uherských korunách tehdy také ještě v Československé republice plativších, zůstati bez povšimnutí. Z toho, co uvedeno, plyne, že již na základě výsledků provedeného řízení lze bezpečně rozhodnouti otázku, v jaké měně vyplatiti jest dle smlouvy pojištěnou sumu, a že není třeba zkoumati, zda žalovaná jest v prodlení a proto snad z důvodu zavinení povinna náhradou škody. Lze se tedy obejít bez doplnění odvolacím soudem nařízeného, zvláště když skutkový podklad ke spolehlivému řešení otázky, od kterého dne žalovaná má platiti úroky z prodlení, snad ještě potřebný, lze snadno si zjednatí při ústním jednání odvolacím.

Čís. 1038.

Třetí osoba, jež si činí nárok na věc, nalézající se v pozůstalosti, nemá práva žádati v nesporném řízení, by věc nebyla dědici odevzdána do správy. Nedohodne-li se s dědici, nezbývá než pořad práva.

(Rozh. ze dne 3. května 1921, R I 522/21.)

Třetí osoby ohlásily pozůstalostnímu soudu své vlastnické nároky k některým věcem, jež byly pojaty do inventáře po zůstavitelce a pozůstalostní soud poukázal je s jich nárokem na pořad práva. K žádosti dědiců byla těmto po té celá pozůstalost odevzdána soudem do správy. Zmíněné třetí osoby domáhaly se pak, by usnesení, povolující odevzdání pozůstalosti do správy dědiců, bylo doplněno v tom směru, že odevzdání nevztahuje se k věcem, k nimž ony uplatnily právo vlastnické. Pozůstalostní soud návrh jich zamítl, ježto odevzdání bylo provedeno již před podáním tohoto návrhu podle dohody stran, přítomných výkonu, a pozůstalostní soudce nemůže více na tom ničeho cestou nespornou měniti. Rekursní soud uložil prvému soudu, by usnesení doplnil dle návrhu stěžovatelů. Důvody: Stěžovatelé nebyli při odevzdání věcí podle protokolu o tom sepsaného vůbec přítomni a jejich souhlas není nijak vykázán. Také není nijak vykázáno, že by byli obesláni k tomuto odevzdání a že by byli dali svůj souhlas k tomu, aby také sporné věci byly odevzdány dědici. Z ustanovení § 145 nesp. říz. plyne, že dědicům mohou býti odevzdány do správy pouze předměty, jejichž příslušnost k pozůstalosti jest nesporná, nikoliv však předměty sporné. Okolnost, že odevzdání věci jest již vykonáno, není tomu na překážku, poněvadž jedná se jenom o provedení nařízení, soudem již vydaného. Nebylo-li toto nařízení správně provedeno, nemůže býti závady, by nedopatření nebylo napraveno žádaným doplněkem.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Nikdo nemá práva, míchati se do správy pozůstalostního jmění, soudem dědici svěřené, ať odvozuje své nároky z důvodu jakéhokoliv. Soud, svěřiv